

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto

20.08.2020

Sisäministeriö

Lausuntopyyntö SMDno-2020-202; SM007:00/2020; 7.7.2020

Lausunto; luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain 5 ja 6 b §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt rajavartio-osaston lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esitysluonnoksesta. Hallituksen esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla täydennettäisiin EU:n ID-asetusta (unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1157). EU:n ID-asetus edellyttää sormenjälkien ottamista henkilökortin hakijalta. Henkilökorttilakiin ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi muun muassa sääntely sormenjälkien tallettamisesta henkilökorttirekisteriin sekä säännökset sormenjälkien ja kasvokuvien lukemisesta.

Sisäministeriön rajavartio-osasto pitää ehdotettuja säännöksiä tarkoituksenmukaisina. Rajavartiolaitoksen osalta sääntelyssä on merkityksellistä erityisesti ehdotettava henkilökorttilain uusi 5 a §, jossa säädettäisiin henkilökortin tekniseen osaan talletettujen sormenjälkien ja kasvokuvan lukemisesta. Ehdotuksen mukaan sormenjälkiä ja kasvokuvaa saisi lukea sen mukaan kuin siitä säädetään EU:n ID-asetuksessa. EU:n ID-asetuksessa säädetään, että henkilökorttien tallennusvälineeseen tallennettuja biometrisiä tietoja saa käyttää ainoastaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja unionin virastojen asianmukaisesti valtuutettu henkilöstö unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti a) henkilökortin tai oleskeluasiakirjan aitouden todentamiseen, b) asiakirjan haltijan henkilöllisyyden todentamiseen vertaamalla biometrisiä tunnisteita suoraan saatavilla ja verrattavissa oleviin tunnisteisiin tilanteessa, jossa henkilökortti tai oleskeluasiakirja on lain mukaan esitettävä.

Ehdotuksen mukaan sormenjälkiä saisi lukea henkilökorttiviranomainen taikka poliisi tai rajatarkastusviranomainen. Kuten säännöksen perusteluissakin todetaan, rajatarkastusviranomaisia ovat Rajavartiolaitoksen ohella myös poliisi ja Tulli. Sormenjälkien lukuoikeus olisi kirjauksen mukaisesti viranomaisilla silloin, kun ne suorittavat rajatarkastusta. Rajavartio-osasto toteaa, että sanamuoto vastaa passilain (671/2006) 5 b §:ää ja ulkomaalaislain (301/2004) 60 e §:ää ja on siten sinänsä perusteltu. Säännös on kuitenkin Rajavartiolaitoksen osalta suppea,

koska siinä otetaan huomioon ainoastaan yksi Rajavartiolaitoksen lakisääteinen tehtävä, joka edellyttää henkilöllisyyden selvittämistä. Rajavartio-osasto tuo lisäksi esiin, että esityksen vaikutusten arvioinnissa (s. 20) todetaan, että ehdotettu henkilökorttilain muutos mahdollistaisi sen, että *rajavalvonnassa* voitaisiin verrata henkilön biometrisiä tietoja eli kasvokuvaa ja sormenjälkitietoja henkilökortinhaltijan sirulla oleviin tietoihin ja että henkilökorttilain muutoksella helpotettaisiin siten henkilöllisyyden toteamista rajavalvonnassa. Schengenin raja-säännöstön ((EU) 2016/399) mukaan rajavalvonta on käsitteenä laajempi kuin pykäläehdotuksessa tarkoitettu rajatarkastusviranomaisena toimiminen.

Poliisin oikeus lukea sormenjälkiä ja kasvokuvia olisi ehdotetussa 5 a §:ssä mainittu kattavasti. Perustelujen mukaan poliisi voisi lukea siruun talletettuja sormenjälkiä ja kasvokuvan henkilöllisyyden varmistamiseksi myös esitutkintaan ja muuhun poliisitutkintaan liittyvien toimivaltuuksiensa nojalla. Poliisin oikeus lukea siruun talletetut sormenjäljet ja kasvokuva rajoittuisi kuitenkin EU:n ID-asetuksen mukaisesti vain asiakirjan aitouden toteamiseen ja henkilöllisyyden varmistamiseen. Rajavartio-osasto toteaa, että henkilöllisyyden varmistaminen on myös Rajavartiolaitoksen toiminnassa tärkeää. Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet ovat tältä osin sisällöllisesti poliisin toimivaltuuksia vastaavat (esimerkiksi rajavartiolain (578/2005) 36 §). Myös Rajavartiolaitoksella tulisi siten olla oikeus lukea henkilökortin siruun talletettuja sormenjälkiä ja kasvokuvia henkilöllisyyden varmistamiseksi kaikkien Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien yhteydessä, ei yksinomaan rajatarkastuksen yhteydessä.

Rajavartio-osasto tuo esiin, että henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 53 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella on oikeus ottaa vastaan henkilön fyysisiin ominaisuuksiin perustuva matkustusasiakirjaan liitetty sähköinen tunniste henkilön tunnistamista ja asiakirjan aitouden varmistamista varten, jollei muuta säädetä. Lisäksi Rajavartiolaitoksella on oikeus verrata asiakirjassa olevaa tunnistetta henkilöön. Sähköistä tunnistetta ei kuitenkaan saa tallettaa, jollei muuta säädetä. Säännös ei sanamuotonsa mukaisesti rajoitu ainoastaan rajatarkastukseen tai rajavalvontaan. Jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa, ettei ehdotettavalla uudella sääntelyllä rajoiteta Rajavartiolaitoksen voimassa olevia henkilön tunnistamista koskevia toimivaltuuksia.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Markku Hassinen

Rajavartioylitarkastaja

Anne Ihanus

**Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 20.08.2020 klo 18:26.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.**

TIEDOKSI RVLE oikeudellinen osasto ja raja- ja meriosasto